

Verlag Fieldlab Samenwerken NPonderwijs

5 april 2022

Tijdens de Fieldlab NPonderwijs is een select gezelschap van gemeenten onder begeleiding van Anja de Rooij en Heleen Versteegen van het GOAB-consortium bijeen gekomen om te bespreken hoe zij samenwerken aan NPonderwijs in hun gemeenten. Naast een korte achtergrond wordt in dit verslag per gemeente beschreven op welke wijze zij gezamenlijke vraagstukken omzetten naar een concreet NPonderwijs programma.

Anja de Rooij (CED-Groep) en Heleen Versteegen (Sardes) hebben namens het GOAB-consortium gesproken met:

- Gert Jan Overduin – gemeente Assen
- Simone Kerkhove – gemeente Brunssum
- Mariska van Loenen – gemeente Stichtse Vecht
- Iris Offringa – gemeente Midden-Groningen
- Riek Klaessen-Gijsen – gemeente Weert

Het verslag is gemaakt door Emma van der Wiel en Carlijn Waaier.

Achtergrond

De overheid investeert met het Nationaal Programma Onderwijs (NPonderwijs) 8,5 miljard in het onderwijs. Dit is bedoeld voor herstel en ontwikkeling van het onderwijs tijdens en na corona. Ook de gemeenten ontvangen budget uit het NPonderwijs, voor hun rol in voorschoolse educatie, primair en voortgezet onderwijs tot en met medio 2025.

Gemeenten en samenwerkingspartners geven meer en meer invulling aan het NPonderwijs en zijn van de tekentafel overgegaan naar de daadwerkelijke uitvoering. In het vorige fieldlab bleek dat gemeenten vooral aansluiting zoeken op bestaand beleid en netwerken. Terwijl een enkele gemeente het NPonderwijs juist aangrijpt om te experimenteren, te vernieuwen samen met de partners. Bijvoorbeeld door jeugd en jongeren actief te betrekken en een groots evenement op te zetten om samen beleid uit te denken. In dit tweede fieldlab gaan we niet zo zeer in op *wat* zijn we aan het doen (de plannen), maar *hoe* werken we samen? NPonderwijs biedt mogelijkheden om de samenwerking tussen gemeente, onderwijs, opvang, JGZ, bibliotheken en andere partijen te verstevigen. Hoe zorg je

voor zo'n duurzame samenwerking waarbij de gemeente intern tussen de afdelingen goed afstemt en extern de partijen aan elkaar verbindt?

In dit gesprek met vijf gemeenten zijn voorbeelden gedeeld, dilemma's besproken en nieuwe ideeën voor verbetering aangereikt. Vervolgens heeft Martijn Wietmarschen van het NJI een presentatie gegeven over het stappenplan NPOnderwijs.

De aanpak van de gemeenten

Midden-Groningen

- Zware achterstandsproblematiek (grootstedelijk) in combinatie met lage verwachtingen en gebruik aan rolmodellen
- Jeugdondersteuners op scholen – kiezen voor intensief (ongeveer 20 uur) en op achterstandsscholen
- Met alle 'lagen' in gesprek zijn en blijven om bij de juiste vraagstukken te komen en een plan van iedereen

Midden-Groningen is snel met de bestuurders in gesprek gegaan om te vragen wat zij wilden als inzet vanuit de gemeente. Sociaal emotionele ondersteuning was de rode draad en dat is concreet gemaakt door in te gaan zetten op jeugdondersteuners op de scholen.

Jeugdondersteuners bieden laagdrempelig ondersteuning, minimaal 16/20 uur per week zodat er echt iemand op de school aanwezig is. Leerkrachten willen "doeners", maar wel opgeleid vanuit jeugdhulp. Professionals die echt iets gaan doen en niet alleen maar observeren en adviezen opstellen. Kijken vanuit mogelijkheden, creatieve oplossingen en achter de problemen komen die achter het gedrag liggen. Ze zijn breed inzetbaar op het sociaal-emotionele domein, ook o.a. bij de ouders.

Na een sollicitatieprocedures is een team van acht mensen samengesteld en zij gaan nu daadwerkelijk aan de slag. De scholen ontvangen mensen van buiten in de school die gaan werken met hun leerlingen: een spannende en inspirerende fase! Afhankelijk van het succes kan de pilotfase wel of niet worden verlengd. Uiteindelijk is het de bedoeling de inzet van jeugdondersteuners structureel te maken. Dat kan alleen als er sprake is van cofinanciering. Bijvoorbeeld doordat voor scholen een meerwaarde zichtbaar is voor de zorgcomponent, en zij zelf middelen beschikbaar gaan stellen.

Puzzel: De problematiek in Midden-Groningen is vergelijkbaar met de grootste steden zoals in Rotterdam, maar de kinderen en ouders hebben hier minder ambities en rolmodellen. Bovendien zijn achterstanden ook hardnekkiger.

Parel: Het formuleren van gezamenlijke vraagstukken: je moet met veel mensen steeds in gesprek zijn, met alle "lagen", meedenksessies houden zodat het gevoel er is dat het plan van iedereen is. Dat

kost tijd en tussendoor moet je kunnen inspelen op incidenten. De beleidsmedewerker van de gemeente heeft veel tijd en energie gestopt in het doen slagen van deze samenwerking.

Assen

- Leerlingen en jeugd participeren gedurende het gehele traject en zijn ambassadeur
- Grootscheepse enquête onder de jongeren voor prioriteren thema's
- Plannen operationeel maken door Werkplaats NPOnderwijs (samenwerkende professionals)
- Aanhaken van schoolbestuurders PO als tweede fase – vraagt nu extra aandacht

Assen heeft het vraagstuk NPOnderwijs van onderaf aangevlogen met betrokkenheid van jongeren zelf. De gemeente heeft met de leerlingen en vertegenwoordigers van alle scholen gesproken. Er zijn 70 interviews afgenomen en er zijn 900 enquêtes ingevuld. *“Heel tof om te zien dat blijkbaar zoveel jongeren behoefte hebben aan meepraten”*. De top-10 van de onderwerpen die uit die gesprekken en enquêtes zijn gekomen, staan de komende tijd op de agenda. Veiligheid (online, uitgaan, van school en naar school) staat met stip op 1. Financiën, onderwijs en cultuur staan ook in top 10, zo ook beweegarmoede en een ongezonde leefstijl. Tijdens de lockdowns zaten veel jongeren thuis zonder voldoende beweging. Daarnaast rapporteren scholen dat jongeren meer solistisch zijn geworden. Om op dit gebied goed samen te werken hebben betrokken partijen (110) het Sportakkoord afgesloten: veel beweging en sport en tegelijkertijd ook gericht op sociaal contact en gezelligheid. Voor individuele begeleiding is al een uitgebreid aanbod vanuit de scholen georganiseerd.

Het vindt allemaal plaats in de werkplaatsen onder begeleiding van de projectleider. In zo'n werkplaats zitten plannenmakers, beslissers en programmeurs van scholen, welzijn en JGZ. Voor het VO zijn ook 20 jongerenambassadeurs die meepraten.

Parel en puzzel tegelijkertijd: Deze aanpak van onderop pakte heel goed uit bij het VO. In het primair onderwijs is bij een aantal bestuurders de behoefte uitgesproken eerst heldere bestuurlijke kaders te willen vaststellen als basis voor verdere uitwerking. Daar wordt nu hard aan gewerkt. Of je bij de bestuurders begint of bij de leerlingen of leerkrachten, het is altijd zoeken naar de juiste balans en op letten niemand te willen passeren.

In opdracht van de GGD hebben jongeren jongeren geïnterviewd met de vraag: “hoe gaat het nu eigenlijk echt met jou?” -> zie deze link voor het resultaat <https://youtu.be/OcPdW4WWlxY>

Stichtse Vecht

- Voor de zomer is gestart met een ontwikkelgroep NPO met vertegenwoordigers vanuit PO, VO, de samenwerkingsverbanden Po en VO en de Kinderopvang
- Schoolscans met een oplegger vormden de basis voor het derde gesprek in september
- Behoeften en wensen van scholen liepen uiteen – kapstok op drie thema's
- Complexiteit en arbeidsintensief project: keuze voor externe ondersteuning zorgt voor de voortgang en om te komen tot passend aanbod in afstemming met het veld.
- Resultaat: een brochure met vast aanbod en een keuzedeel per school

Stichtse Vecht richtte voor de zomer een ontwikkelgroep op met een goede vertegenwoordiging vanuit de verschillende lagen (bestuurlijk en uitvoerend). Gemeentelijk werden de schoolscans met oplegger (waarin onder andere behoeften van de scholen zijn gepeild) verzameld. De opbrengst uit de opleggers van de scans was heel divers. Ook hier kwam als thema vooral aandacht voor sociaal-emotionele ontwikkeling naar voren. Er is een kapstok gemaakt van drie aandachtsgebieden: zorg op of via school, talentontwikkeling en taalondersteuning. Uitgangspunt is dat ze bestaand aanbod intensiveren. Door middel van het houden van denktanks is vervolgens door inhoudelijk deskundigen (breed) op de aandachtsgebieden ingegaan.

Ook in deze gemeente leidde het NPonderwijs tot een zeer hoge werkdruk voor de ambtenaren.

Parel: Uiteindelijk is de uitvoering via een extern projectteam doorgezet in samenwerking en afstemming met de gemeente. De denktanks hebben het aanbod geprioriteerd en aan de hand hiervan is door het projectteam een brochure ontwikkeld met een aanbod door verschillende aanbieders zoals de bibliotheek en de opvoedondersteuners. Hieruit kan het primair en voortgezet onderwijs een keuze maken op basis van de specifieke behoefte. Een deel van het aanbod valt onder het vaste aanbod, een deel is keuzeaanbod. Als er een keuze gemaakt is, wordt de feitelijke inzet zelf geregeld met de aanbieders.

Puzzel: Het is nog een vraag hoe de keuzes uit het keuzeaanbod gefinancierd gaan worden, wellicht kan dit via begrotingssubsidies.

Suggestie vanuit Assen: In Assen kunnen scholen ook declareren, dan is het geborgd in het financieel systeem en sneller geregeld. In Assen is het budget opgedeeld, deels ook afhankelijk van het aantal leerlingen. Scholen regelen meestal zelf de inzet, zo niet dan zet de gemeente de opdracht uit.

Weert

- [Verschillende aanliegroutes genomen zowel draagvlak in het veld als bestuurlijk](#)
- [Richtinggevend is de Regionale Ontwikkelagenda Jeugd](#)
- [Koppelen van verschillende beleidsdomeinen en financiële bronnen](#)
- [Storingen vormen het wegvallen van contactpersonen](#)

“De uitwerking van het NPonderwijs staat of valt met of er mensen tijd en energie in willen stoppen.” De Regionale Ontwikkelagenda Jeugd (0 tot 23 jaar), opgesteld met alle betrokken partijen, geeft houvast en richting bij de uitvoering van het NPonderwijs. De aanvragen van de scholen die niet uit OAB-middelen betaald kunnen worden, maar wel passen onder NPonderwijs, zijn versneld opgepakt. Het OAB plan is dus uitgebreid met NPonderwijs activiteiten, waarmee het bestuurlijk eenvoudig kon worden afgehandeld. Hierop volgde maatwerk. Bijvoorbeeld het aanbod van BSO voor kinderen van wie de ouders niet in aanmerking komen voor KinderOpvangToeslag. Ook BSO+ (BSO bij de normale BSO voor kinderen met een extra hulpvraag met extra ondersteuning) is een voorbeeld van een genomen initiatief. Daarnaast zijn ook zaken als Speaking Minds en Nieuwe

Helden gestart. Waarbij jongeren rechtstreeks worden benaderd om te kijken waar ze tegenaan lopen en waarbij ze geholpen kunnen worden.

Puzzels: Lastig is het als iemand wegvalt en er bij een werkgroep een nieuwe trekker komt, dat kost extra tijd.

Parel: veel nieuwe contacten, verbindingen en een versteviging van de structuur opgedaan bij het NPOnderwijs zorgen nu voor een snelle aanpak rond de vluchtelingen uit Oekraïne. Jeugdhulp kan nu eindelijk lokale ondersteuningsteams opzetten, een idee dat al in 2014 naar bovenkwam. Daarnaast zet de gemeente in op de basis (preventie). Het is mooi als de gemeente en de jeugdhulp elkaar in het midden tegenkomen.

Brunssum

- Vanaf 1 september 2021 al gestart met inzet van schoolmaatschappelijk werk
- Schoolscans benut voor afstemming school - en gemeentelijke invalshoek
- Benutten van bestaande overlegstructuren
- Uitdaging om iedereen bij elkaar te krijgen met de neuzen dezelfde kant op

Voor de zomervakantie 2021 is in Brunssum het overleg gestart. De gemeente wil vooral preventief te werk gaan en zorgen dat de problemen niet zouden verergeren. Vooruitlopend op het plan rond NPOnderwijs zijn schoolmaatschappelijk werkers op het primair onderwijs gestart vanaf september 2021 (aanvullend op het schoolmaatschappelijk werk op het VO). Met als doel om te kijken welke leerlingen extra sociaal emotionele ondersteuning nodig hebben en ook om de gezinssituatie in de gaten te houden. Uit de schoolscans blijkt dat scholen vooral op de inhoudelijke vakken extra aanbod hebben ingezet. De gemeente heeft het NPO-plan gemaakt, na inventarisatie en overleg met alle onderwijs- en kindpartners. De gemeente heeft hiervoor de bestaande overlegstructuren gebruikt. Het is lastig om betrokkenen enthousiast te krijgen voor nieuwe overlegvormen, dus heeft Brunssum bestaande overlegstructuren zoals de LEA gebruikt. De volgende activiteiten zijn in het NPOnderwijs plan gekomen. In het vroegschoolse worden coaches ingezet om achterstanden, in welke vorm dan ook, te achterhalen, zoals al gebeurde op de voorscholen. Bewegen en gezondheid zijn een belangrijk aandachtspunt. Zowel in het primair als voortgezet onderwijs wordt fruit op school aangeboden. Ook zijn er extra beweeg/gymlessen na schooltijd waar kinderen zich voor kunnen inschrijven. Het voortgezet onderwijs biedt examentrainingen aan. Met de bibliotheek werken de gemeente en scholen samen aan een plan om begrijpend lezen en leesplezier te stimuleren. Ook wordt bekeken of pedagogisch medewerkers ingezet kunnen worden bij de ondersteuning in de kleuterklassen. Het proces is niet zozeer op de bestuurders gericht, maar vooral scholen en kindpartners zelf hadden veel ruimte om input te leveren.

Puzzel: Het is daarbij lastig hoe je al die mensen bij elkaar krijgt, hoe is iedereen voldoende gehoord en krijg je alle neuzen dezelfde kant op (10 scholen en 4 ve-aanbieders).

Parel: Een snelle start en concrete acties.

Hoe verder met de verlenging?

De meeste plannen zijn en waren financieel niet helemaal dichtgetimmerd. Dat waren ze al niet, omdat er rekening werd gehouden met nieuwe vragen op basis van de opgedane ervaringen en veranderende situaties binnen een gemeente. Er werd door de gemeentes al op geanticipeerd door meerdere aanvraagtermijnen te hanteren en posten onvoorzien in te bouwen. Verschillende gemeentes hadden na een snelle start aangegeven dat er door voortschrijdend inzicht aanpassingen gedaan mochten worden. En gemeentes waren op zoek naar een duurzame inzet van deze incidentele middelen. Nu de besteding van de NPO-middelen bij de gemeentes verlengd is, is er meer tijd om een doortimmerd plan te maken, pilots kunnen uitgebreid en verlengd worden om zo in combinatie met OAB een meer duurzaam en geïntegreerd beleid vorm te geven.

OPROEP: hoe is bij gemeenten de monitoring van NPOnderwijs geregeld? Sommige gemeentes hebben hier wel iets over opgenomen, maar ze willen de betrokkenen niet te zwaar belasten. Zijn hier tips en tricks voor, kan het consortium hier meer in ondersteunen?

Tip van de gemeente Midden-Groningen: [Sinzer](#)

Het Stappenplan NPOnderwijs & steunpakketten Jeugd - NJI

Martijn van Wietmarschen van het NJI neemt ons mee in het stappenplan. Hij zoomt in op de gemeentelijke samenwerking aan NPOnderwijs met betrokkenheid van jeugdzorg en jeugdbeleid. In het stappenplan is ook veel aandacht voor participatie van de doelgroep: wat zijn daar goede aanpakken voor, successen en valkuilen.

Het stappenplan is niet rigide maar meer een kennisbundeling. Bij een aantal gemeentes is dit stappenplan al bekend.

Er zijn diverse steunpakketten van verschillende ministeries gekomen. Om overzicht te creëren heeft NJI hier overzichten gemaakt. Het idee van het stappenplan is om er vervolgens voor te zorgen dat plannen van onderwijs en gemeenten bij elkaar aansluiten en opening bieden om een continue samenwerking te gaan realiseren.

Zowel de gemeenten als de scholen kunnen hier gebruik van maken. Juist om gezamenlijk handvatten te vinden om te komen tot een gezamenlijke en samenhangende aanpak, om samenwerking te bevorderen. Het is nog een eerste versie die het NJI met voorbeelden uit de praktijk wil uitbreiden. Belangrijke uitgangspunten zijn continuïteit en cyclisch werken en het perspectief van kind/jongeren. Er is geprobeerd heel concreet te zijn in de werkbladen. Hierbij is eerst aandacht voor het betrekken van jongeren en ouders, al is dat in de praktijk lastig; het werkt om van tevoren goed na te denken hoe je dit wil doen.

Er is veel kennis over monitoring bij het NJI en aanverwante partijen, dat is geïntegreerd in het stappenplan. In stap 3 introduceert Martijn de meet (hoe gaat het nu met jongeren), spreek (wat vinden we daarvan) en verbeterbeweging (wat zegt dit ons). Dit gesprek leidt tot concrete problemen en vraagstukken om acties op te ondernemen.

<https://www.nji.nl/coronavirus/stappenplan-samenhang-corona-steunpakketten-jeugd>

Qua monitoring, daar staat bij Stap 6 (en in het werkblad van stap 6) alle kennis en handvatten. Meer info is te vinden op: [Monitoring | Nederlands Jeugdinstituut \(nji.nl\)](#)

Samengevat

“Door de verlenging van de besteding van de NPO-middelen kunnen gemeenten van impuls naar beleid; er kan worden verduurzaamd en geïntegreerd.”

Wat hebben we geleerd? Wat willen we wat andere gemeenten ook gaan doen en waar behoeden we gemeenten voor?

- Welke beweging maken gemeenten: wordt ingezet van boven naar beneden of juist andersom of vanuit het midden?
- Op welke manier geven we vorm aan het proces; hoe verbinden we de praktijk en het bestuurlijk niveau?
- Het gebruik van kapstokken/speerpunten/pijlers om alles aan elkaar te verbinden.
- Je hoort overal dat er veel verschillende partijen bij zijn betrokken en dat dit zich gaandeweg ook steeds verder uitbreidt. Er ontstaan zo ook lichtere, meer preventieve functies, wat bijdraagt aan het verduurzamen van de plannen.
- Het stappenplan is een mooie ondersteuning bij het insteken bij zo'n proces en het meet-spreek-verbeter concept is ook een mooie cyclus om met elkaar verder te komen.
- Door de verlenging van de besteding van de NPO-middelen kunnen gemeenten van impuls naar beleid; er kan worden verduurzaamd en geïntegreerd.